AKADEMİK ARAŞTIRMA MAKALESİ

TÜRKİYE'DE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE ETKİLERİ VE SİSTEMİN GELECEĞİ

Abdulrahim Akbulut

2026

ÖZ

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), bireylerin çalışma yaşamları boyunca yaptıkları tasarrufları uzun vadeli yatırımlara dönüştürerek emeklilik döneminde ilave gelir sağlamayı amaçlayan, kamu sosyal güvenlik sistemini tamamlayıcı nitelikte fon esaslı bir mekanizmadır. Türkiye'de sistemin hukuki altyapısı 2001 yılında 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile oluşturulmuş, uygulama 2003 yılında başlamıştır. Sonraki dönemde devlet katkısı ve otomatik katılım gibi düzenlemelerle sistemin kapsamı genişletilmiştir.

Bu araştırmanın amacı, BES'in Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini; ulusal tasarruflar, sermaye piyasaları, uzun vadeli yatırım finansmanı, hanehalkı finansal davranışları ve kamu maliyesi çerçevesinde incelemek ve sistemin geleceğine ilişkin politika seçeneklerini değerlendirmektir. Çalışmada doküman incelemesi, betimsel veri analizi ve uluslararası karşılaştırma yöntemleri esas alınmıştır. Resmî istatistikler, mevzuat metinleri, kurumsal raporlar ve akademik literatür temel kaynakları oluşturmuştur. Çalışma, erişilebilir toplulaştırılmış verilerle betimsel ve karşılaştırmalı analiz sunmakta; ekonometrik nedensellik tahmini yapmamakta, bu yönde bir araştırma modeli önermektedir.

Araştırmanın temel yaklaşımı, BES'in ekonomik katkısının yalnızca nominal fon büyüklüğüyle ölçülemeyeceğidir. Fonların reel getirisi, enflasyon, katkı payı akımları, yatırım portföyünün niteliği, katılımcıların sistemde kalıcılığı ve tasarrufların ne ölçüde ilave tasarruf yarattığı birlikte değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Emeklilik Sistemi, BES, Türkiye ekonomisi, emeklilik fonları, tasarruf, sermaye piyasaları, ekonomik büyüme.

ABSTRACT

The Individual Pension System (IPS) in Türkiye is a funded retirement savings mechanism intended to complement the public social security system. Its legal framework was established by Law No. 4632 in 2001 and the system became operational in 2003. Government contribution incentives and automatic enrolment arrangements subsequently expanded its institutional structure.

This study examines the economic effects of the IPS in Türkiye, focusing on domestic savings, capital market development, long-term investment financing, household financial behaviour and public finance. It adopts document analysis, descriptive data analysis and international comparison. Official statistics, legislation, institutional reports and academic literature constitute the principal sources.

Keywords: Individual Pension System, Türkiye, pension funds, domestic savings, capital markets, economic growth.

1. GİRİŞ

Emeklilik sistemleri, bireylerin çalışma yaşamları sona erdikten sonra gelir ve yaşam standardı bakımından korunmasını amaçlayan sosyal politika kurumlarının başında gelmektedir. Nüfusun yaşlanması, yaşam beklentisinin yükselmesi, işgücü piyasalarının dönüşümü ve kamu maliyesi

üzerindeki uzun vadeli yükler, ülkeleri emeklilik gelirinin finansmanında farklı araçları birlikte kullanmaya yöneltmektedir. Bu çerçevede kamu tarafından yürütülen dağıtım esaslı sosyal güvenlik sistemlerinin yanında, bireysel birikime dayanan fonlu emeklilik modelleri de önem kazanmıştır.

Fon esaslı bireysel emeklilik sistemlerinde katılımcıların katkıları kişisel hesaplarda izlenir ve emeklilik yatırım fonları aracılığıyla finansal piyasalarda değerlendirilir. Bu yapı, bireylerin emeklilik döneminde kamu emekli aylığına ilave bir gelir kaynağı oluşturmasını hedefler. Aynı zamanda fonların sermaye piyasalarında değerlendirilmesi yoluyla uzun vadeli finansman kaynaklarının gelişmesine katkı sağlayabilir. Ancak bu katkının gerçekleşmesi; fonların yatırım stratejilerine, piyasa derinliğine, düzenleyici çerçeveye ve makroekonomik istikrara bağlıdır.

Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi'nin hukuki temeli 28 Mart 2001 tarihli ve 4632 sayılı Kanun'a dayanmaktadır. TBMM kayıtlarına göre Kanun 28 Mart 2001'de kabul edilmiş ve 7 Nisan 2001 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır (TBMM, 2001). Sistem 2003 yılında uygulamaya alınmış; 2013'te devlet katkısı mekanizmasının yürürlüğe girmesi ve 2017'de otomatik katılım uygulamasının başlatılmasıyla önemli kurumsal değişiklikler yaşamıştır.

BES'in Türkiye ekonomisine etkisi birkaç kanaldan ele alınabilir. İlk kanal, hanehalkı tasarruflarının uzun vadeli finansal varlıklara yönelmesidir. İkinci kanal, emeklilik fonlarının devlet iç borçlanma senetleri, pay senetleri, kira sertifikaları ve diğer sermaye piyasası araçlarına yatırım yapması yoluyla finansal piyasalara kaynak sağlamasıdır. Üçüncü kanal ise kurumsal yatırımcı tabanının genişlemesi ve uzun vadeli yatırım kültürünün gelişmesidir.

Bu etkilerin otomatik ve koşulsuz olmadığı özellikle vurgulanmalıdır. BES'e aktarılan her katkı payı ulusal tasarruflarda aynı tutarda net artış yaratmayabilir; katılımcılar başka tasarruflarını azaltarak BES katkılarını finanse edebilir. Benzer biçimde fon büyüklüğündeki nominal artış, enflasyon ve varlık fiyatlarındaki değişimler nedeniyle reel kaynak artışını olduğundan yüksek gösterebilir. Bu nedenle sistemin ekonomik katkısını ölçerken katkı payı akımları, yatırım getirileri ve enflasyon etkileri ayrıştırılmalıdır.

Türkiye'de enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde BES'in başarısı açısından reel getiri ve satın alma gücünün korunması kritik hâle gelmektedir. Katılımcıların fon tercihlerinin risk profilleriyle uyumlu olması, fon giderlerinin makul düzeyde tutulması, bilgilendirme ve finansal okuryazarlığın güçlendirilmesi de sistemde kalıcılık açısından önem taşır.

Bu araştırma, BES'in ekonomik etkilerini yalnızca sistemin büyüklüğüne bakarak değil; tasarrufların niteliği, sermaye piyasalarının gelişimi ve uzun vadeli ekonomik sonuçlar üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece sistemin güçlü yönleri kadar yapısal sınırlılıkları ve gelecekte geliştirilebilecek politika alanları da ortaya konulacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi'nin makroekonomik etkilerini ve gelecekteki gelişme potansiyelini bilimsel veriler ışığında incelemektir. Bu amaç doğrultusunda sistemin ulusal tasarruflara katkısı, emeklilik fonlarının sermaye piyasalarındaki rolü, devlet katkısının

teşvik etkisi, enflasyonun reel getiri üzerindeki sonuçları ve uluslararası uygulamalarla karşılaştırılması değerlendirilecektir.

1.2. Araştırma Soruları

- BES'in Türkiye'de hanehalkı ve ulusal tasarrufların düzeyi ve bileşimi üzerindeki etkisi nasıl açıklanabilir?
- Emeklilik yatırım fonlarının büyümesi sermaye piyasalarının derinleşmesine hangi kanallardan katkı sağlayabilir?
- Devlet katkısı katılımı ve sistemde kalıcılığı nasıl etkilemektedir?
- Enflasyon ve piyasa oynaklığı, BES fonlarının reel performansını ve katılımcı davranışlarını nasıl şekillendirmektedir?
- Türkiye'de BES'in uzun vadeli ekonomik büyümeye katkı sunabilmesi için hangi kurumsal ve düzenleyici koşullar gereklidir?

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

- H1: BES fonlarının reel olarak büyümesi, Türkiye'de uzun vadeli finansal tasarruf tabanını genişletme potansiyeli taşımaktadır.
- H2: Emeklilik fonlarının çeşitlendirilmiş sermaye piyasası yatırımları, kurumsal yatırımcı tabanının ve piyasa derinliğinin gelişimini destekleyebilir.
- H3: Enflasyon karşısındaki reel getiri, katılımcıların sistemde kalma davranışını etkileyen temel değişkenlerden biridir.
- H4: Devlet katkısı, BES'e katılımı teşvik eden araçlardan biridir; ancak tek başına uzun vadeli kalıcılığı garanti etmez.
- H5: BES'in ekonomik katkısı, fon büyüklüğünün yanı sıra portföy kalitesi, yatırım ufku, maliyetler ve tasarrufların ilave niteliğine bağlıdır.

1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın tarihsel kapsamı sistemin fiilen uygulanmaya başladığı 2003 yılından 2026 yılına kadar uzanmaktadır. Farklı kurumların veri serileri, tanımları ve yayımlama takvimleri aynı olmayabileceğinden, karşılaştırmalı analizlerde ortak ve doğrulanabilir dönemler esas alınacaktır. Gönüllü BES ile Otomatik Katılım Sistemi (OKS) verileri, kapsamları farklı olduğu için gerektiğinde ayrı gösterilecek; toplam veriler kullanıldığında bu durum açıkça belirtilecektir.

Çalışmanın bir diğer sınırlılığı, ikincil veriler üzerinden yapılan betimsel değerlendirmelerin tek başına nedensellik kanıtı oluşturmamasıdır. BES fonlarının büyümesi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi nedensel olarak test etmek için daha ileri ekonometrik yöntemler ve kontrol değişkenleri gereklidir.

2. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİN KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVESİ

2.1. Bireysel Emeklilik Sisteminin Tanımı ve Temel Özellikleri

Bireysel Emeklilik Sistemi, kişilerin aktif çalışma dönemlerinde düzenli veya düzensiz katkı payı ödeyerek emeklilik dönemleri için finansal birikim oluşturmalarını sağlayan, fon esasına dayalı tamamlayıcı emeklilik modelidir. Sistemde katılımcı adına açılan bireysel emeklilik hesabına aktarılan katkılar, emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilir. Birikimin nihai değeri; ödenen katkı tutarına, katkıların zamanlamasına, fonların yatırım performansına, kesintilere ve sistemden ayrılma koşullarına bağlıdır.

BES'in temel özelliklerinden biri, birikimlerin katılımcı adına izlenmesi ve yatırım riskinin seçilen fonların performansıyla bağlantılı olmasıdır. Bu yönüyle fon esaslı sistemler, çalışanlardan tahsil edilen primlerin mevcut emeklilere aktarıldığı dağıtım esaslı sosyal güvenlik sistemlerinden ayrılır. Bununla birlikte BES, kamu sosyal güvenlik sisteminin yerine geçen bir yapı olarak değil, onun sağladığı emeklilik gelirini tamamlamayı amaçlayan bir mekanizma olarak değerlendirilmelidir.

2.2. Dağıtım Esaslı ve Fon Esaslı Emeklilik Modelleri

Dağıtım esaslı modelde belirli bir dönemde çalışanlardan ve işverenlerden tahsil edilen primler, aynı dönemde emekli olan kişilerin aylıklarının finansmanında kullanılır. Bu modelin mali dengesi; çalışan-emekli oranı, istihdam, ücret seviyesi, prim tahsilatı ve demografik yapı gibi değişkenlerden etkilenir.

Fon esaslı modelde ise katılımcı katkıları biriktirilir ve finansal varlıklara yatırılır. Emeklilik döneminde elde edilecek gelir, birikmiş fonun büyüklüğüne ve yatırım performansına bağlıdır. Fon esaslı sistemler kamu bütçesinden bağımsız birikim havuzları oluşturabilse de piyasa riski, enflasyon riski ve uzun yaşam süresi gibi riskleri tamamen ortadan kaldırmaz.

2.3. Yaşam Döngüsü Tasarruf Yaklaşımı

Yaşam döngüsü yaklaşımı, bireylerin tüketim ve tasarruf kararlarını yalnızca cari gelirlerine göre değil, yaşamları boyunca bekledikleri toplam gelir ve ihtiyaçlarına göre şekillendirdiklerini ileri sürer. Bu yaklaşıma göre bireyler çalışma dönemlerinde gelirlerinin bir bölümünü tasarruf ederek emeklilik dönemindeki gelir kaybını dengelemeye çalışabilir. Bireysel emeklilik sistemleri, bu tasarruf davranışını kurumsal ve düzenli bir yapıya kavuşturmayı hedefler. (Modigliani ve Brumberg, 1954).

Bununla birlikte bireylerin tasarruf kapasitesi gelir düzeyi, borçluluk, iş güvencesi, aile yapısı ve ekonomik beklentilerden etkilenir. Düşük gelirli haneler için düzenli katkı payı ödemek zorlaşabilir. Bu nedenle BES'in kapsayıcılığı değerlendirilirken yalnızca katılımcı sayısı değil, gelir gruplarına göre katılım ve katkı düzeyleri de dikkate alınmalıdır.

2.4. İhtiyati Tasarruf ve Belirsizlik

İhtiyati tasarruf yaklaşımına göre bireyler, gelecekte karşılaşabilecekleri gelir kaybı, işsizlik, sağlık harcaması veya ekonomik belirsizliklere karşı bugünkü gelirlerinin bir bölümünü tasarruf edebilir. Emeklilik dönemi de uzun vadeli gelir belirsizliği taşıdığı için bu yaklaşım BES'in davranışsal ve ekonomik temelini açıklamada kullanılabilir. (Carroll, 1997).

Ancak ekonomik belirsizliğin artması her zaman BES katkılarını artırmayabilir. Haneler kısa vadeli likidite ihtiyacı veya borç ödeme baskısı nedeniyle uzun vadeli tasarruflarını azaltabilir. Dolayısıyla sistemin tasarımı, uzun vadeli birikimi teşvik ederken katılımcıların acil likidite ihtiyaçlarını ve gelir farklılıklarını da dikkate almalıdır.

2.5. Finansal Derinleşme ve Kurumsal Yatırımcılar

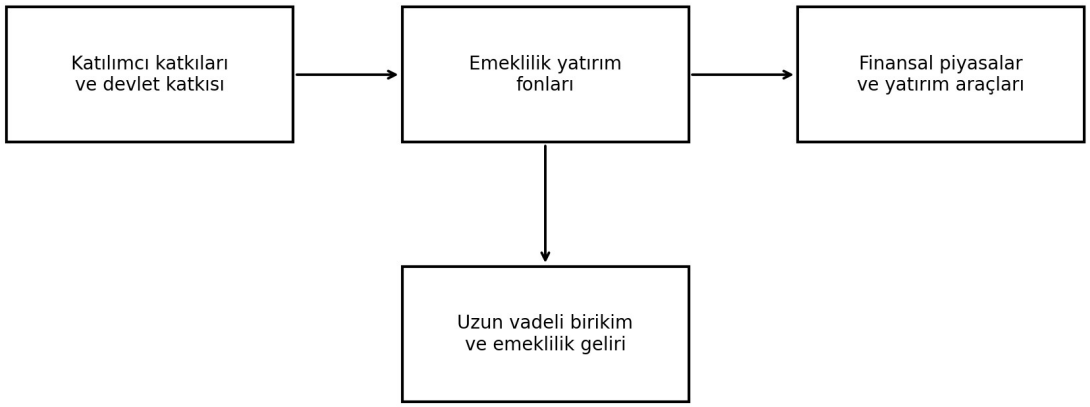
Finansal derinleşme, finansal sistemin tasarrufları yatırımlara aktarma kapasitesinin, ürün çeşitliliğinin ve piyasa kurumlarının gelişmesini ifade eder. Emeklilik fonları, uzun vadeli yükümlülükleri bulunan kurumsal yatırımcılar olarak sermaye piyasalarında kaynak sağlayabilir. Bu fonların pay senedi, borçlanma aracı ve diğer yatırım ürünlerine yönelmesi, ihraççıların finansmana erişimini ve yatırımcı tabanının çeşitlenmesini destekleyebilir. (Levine, 2005).

Bununla birlikte emeklilik fonlarının piyasa derinliğine katkısı, portföylerin çeşitliliğine ve yerli sermaye piyasalarının yatırım yapılabilir araç üretme kapasitesine bağlıdır. Fonların aşırı ölçüde tek bir varlık sınıfında yoğunlaşması, uzun vadeli kaynakların ekonomik yatırımlara aktarılmasını sınırlayabilir.

2.6. BES'in Ekonomik Etkilerini Değerlendirme Çerçevesi

BES'in makroekonomik etkileri beş temel boyutta incelenebilir: hanehalkı tasarruflarının miktarı ve vadesi; emeklilik fonlarının sermaye piyasalarına sağladığı kaynak; fonların reel getiri performansı ve katılımcıların emeklilik refahı; devlet katkısı ve teşviklerin kamu maliyesine etkisi; finansal kapsayıcılık ve ekonomik dayanıklılık.

Bu çerçevede fon büyüklüğü tek başına yeterli bir başarı göstergesi değildir. Analizde fon büyüklüğünün GSYH'ye oranı, enflasyondan arındırılmış büyüme, katkı payı akımları, katılımcı başına ortalama birikim, fon giderleri ve varlık dağılımı gibi göstergelerin birlikte kullanılması gerekir.

Şekil 1. BES'in temel işleyişi. Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

3. TÜRKİYE'DE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİN TARİHSEL VE HUKUKİ GELİŞİMİ

3.1. Sistemin Ortaya Çıkışını Hazırlayan Koşullar

Türkiye'de bireysel emeklilik sisteminin oluşturulması, sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcı kaynaklarla desteklenmesi ve uzun vadeli tasarrufların kurumsal yatırım kanalları üzerinden değerlendirilmesi arayışıyla ilişkilidir. Sosyal güvenlik kurumlarının mali dengesi, kayıt dışı istihdam, erken emeklilik uygulamaları ve demografik yapı gibi konular emeklilik reformlarının gündeminde yer almıştır.

Fon esaslı bireysel emeklilik modelinin geliştirilmesinde iki hedef öne çıkmıştır: bireylerin emeklilik döneminde kamu sosyal güvenlik sisteminden elde edecekleri gelire ek bir kaynak oluşturması ve uzun vadeli bireysel tasarrufların finansal piyasalara aktarılması yoluyla ekonomiye kaynak sağlanması.

3.2. 4632 Sayılı Kanun ve Hukuki Altyapı

Bireysel Emeklilik Sistemi'nin temel hukuki düzenlemesi, 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilen 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'dur. TBMM kayıtlarında Kanun'un 7 Nisan 2001 tarihli ve 24366 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandığı görülmektedir (TBMM, 2001). Kanun; bireysel emeklilik sisteminin kuruluşunu, işleyişini, emeklilik şirketlerinin faaliyetlerini ve emeklilik yatırım fonlarının yönetimine ilişkin esasları düzenlemiştir.

Hukuki çerçeve, katılımcı birikimlerinin emeklilik şirketleri ve portföy yönetim kuruluşları aracılığıyla değerlendirilmesini, fon varlıklarının belirli kurallar çerçevesinde yönetilmesini ve gözetim-denetim mekanizmalarının işletilmesini öngörmektedir. Katılımcı haklarının korunması, fon varlıklarının ayrıştırılması ve bilgilendirme yükümlülükleri sistemin güvenilirliği açısından temel öneme sahiptir.

3.3. 2003 Yılında Uygulamanın Başlaması

BES'in 2003 yılında faaliyete geçmesiyle bireyler, emeklilik şirketleri aracılığıyla sisteme katılmaya ve katkı paylarını emeklilik yatırım fonlarında değerlendirmeye başlamıştır. İlk dönemde sistemin gelişimi; kamuoyunun bilgilendirilmesi, emeklilik şirketlerinin kurumsal kapasitesi, fon çeşitliliği ve katılımcı güveninin oluşması gibi unsurlara bağlı olmuştur.

Gönüllü katılım esasına dayanan modelde bireylerin sisteme dahil olma ve katkı tutarlarını belirleme kararları kendi tercihlerine bırakılmıştır. Bu özellik katılımcı özgürlüğü sağlarken, düzenli tasarruf alışkanlığının yaygınlaştırılması bakımından finansal okuryazarlık ve güvenin önemini artırmıştır.

3.4. 2013 Yılında Devlet Katkısı Uygulaması

2013 yılında devlet katkısı uygulamasının yürürlüğe girmesi, BES'in teşvik yapısında önemli bir değişiklik yaratmıştır. Devlet katkısı, katılımcıların uygun katkı payları üzerinden belirlenen oranlarda kamu desteği elde etmelerini sağlayarak sisteme katılımı ve birikim oluşturmayı teşvik etmeyi amaçlamıştır.

Devlet katkısının ekonomik etkisi iki yönlüdür. Katılımcı açısından ek birikim olanağı yaratırken, kamu maliyesi açısından bütçe maliyeti oluşturur. Bu nedenle uygulamanın etkinliği değerlendirilirken sisteme kazandırdığı ilave tasarruf, katılımcıların sistemde kalma süresi, kamu maliyeti ve uzun vadeli emeklilik gelirine etkisi birlikte incelenmelidir.

3.5. 2017 Yılında Otomatik Katılım Sisteminin Başlatılması

2017 yılında çalışanların işverenleri aracılığıyla sisteme otomatik olarak dahil edilmesini öngören Otomatik Katılım Sistemi (OKS) uygulamaya alınmıştır. Bu model, gönüllü katılıma dayalı BES'ten farklı olarak çalışanların belirli koşullarda başlangıçta sisteme dahil edilmesini ve cayma hakkının tanınmasını esas alır.

Otomatik katılımın temel politika mantığı, bireylerin tasarruf kararlarını erteleme eğilimini azaltmak ve düzenli tasarruf davranışını yaygınlaştırmaktır. Bununla birlikte otomatik katılımın başarısı, yalnızca başlangıçtaki dahil edilme sayısıyla değil; cayma oranları, sistemde kalıcılık, katkı tutarları ve uzun vadeli birikim düzeyiyle değerlendirilmelidir.

3.6. 2026 İtibarıyla Düzenleyici Çerçeve ve Devlet Katkısı

Emeklilik Gözetim Merkezi'nin (EGM) 2026 yılına ilişkin açıklamasında, Türk parası cinsinden uygun katkı payı ödemeleri için devlet katkısı oranı %20 olarak belirtilmiştir. EGM'nin 2026 yılı bilgilendirmesine göre devlet katkısı üst limitinden yararlanabilmek için yıllık 396.360 TL katkı payı ödenmesi, bu tutara karşılık azami 79.272 TL devlet katkısı alınması mümkündür. Devlet katkısı oranı ve üst sınırı dönemsel mevzuat değişikliklerine konu olduğundan tarihsel analizde her yılın yürürlükteki düzenlemesi ayrıca dikkate alınmalıdır (EGM, 2026).

BES'in hukuki ve kurumsal yapısı, 4632 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatın yanı sıra özel emeklilik alanındaki düzenleyici kurumların gözetim faaliyetleriyle şekillenmektedir. Emeklilik şirketlerinin faaliyetleri, fonların kuruluşu ve yönetimi, katılımcıların bilgilendirilmesi ve fon varlıklarının korunması sistemin güvenilirliği açısından önemlidir.

3.7. Tarihsel Gelişimin Genel Değerlendirmesi

Türkiye'de BES'in gelişimi, gönüllü bireysel tasarruf modelinden devlet teşvikleri ve otomatik katılım unsurlarını içeren daha kapsamlı bir tamamlayıcı emeklilik yapısına doğru ilerlemiştir. Bu dönüşüm, sistemin katılımcı tabanını genişletme ve uzun vadeli fon birikimini artırma hedefleriyle ilişkilidir.

Bununla birlikte sistemin ekonomik başarısı yalnızca katılımcı sayısı ve nominal fon büyüklüğüyle ölçülmemelidir. Fonların enflasyon karşısındaki reel performansı, katılımcıların sistemde kalıcılığı, fon giderleri, portföy çeşitliliği ve kamu teşviklerinin maliyet-etkinliği de değerlendirmeye dahil edilmelidir.

Tablo 1. Türkiye'de BES'in temel gelişim aşamaları

Dönem	Gelişme
2001	4632 sayılı Kanun ile hukuki altyapının oluşturulması
2003	Bireysel Emeklilik Sistemi'nin fiilen uygulanmaya başlaması
2013	Devlet katkısı uygulamasının yürürlüğe girmesi
2017	Otomatik Katılım Sistemi'nin başlatılması

2026	Devlet katkısı oranı ve uygulama koşullarının güncel mevzuatla yeniden düzenlenmesi

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE VERİ SETİ

4.1. Araştırma Tasarımı

Bu çalışma, Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi'nin ekonomik etkilerini incelemek üzere betimsel ve analitik araştırma tasarımıyla yürütülmüştür. İlk aşamada sistemin hukuki ve kurumsal gelişimi incelenmiş; ikinci aşamada resmî istatistikler aracılığıyla katılımcı sayısı, fon büyüklüğü, katkı yapısı ve fon performansına ilişkin göstergeler değerlendirilmiştir. Son aşamada Türkiye'nin göstergeleri uluslararası verilerle karşılaştırılmış ve politika önerileri geliştirilmiştir.

4.2. Veri Kaynakları

Araştırmanın nicel değerlendirmesinde Emeklilik Gözetim Merkezi'nin BES ve OKS istatistikleri esas alınmıştır. Fon yapısı ve sermaye piyasalarına ilişkin göstergelerde Sermaye Piyasası Kurulu ve Türkiye Sigorta Birliği yayınlarından; enflasyon ve makroekonomik değişkenlerde Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası verilerinden yararlanılmıştır. Uluslararası karşılaştırmada OECD raporları kullanılmıştır.

4.3. Verilerin Karşılaştırılabilirliği

Farklı kurumların yayımladığı veriler aynı kapsamı temsil etmeyebilir. Gönüllü BES katılımcı sayısı ile OKS çalışan sayısı sistemin farklı bileşenlerini göstermektedir. Bu nedenle veri tablolarında kapsam, tarih ve ölçü birimi açıkça belirtilecektir. Yıl sonu verileri ile yıl içindeki belirli bir tarihe ait veriler aynı seride doğrudan karşılaştırılmayacaktır.

4.4. Reel Değerlerin Hesaplanması

Fon büyüklüğünün enflasyondan arındırılması gerektiği kabul edilmiş; ancak tüm dönemler için aynı kapsam ve frekansta doğrulanabilir veri seti oluşturulamadığından bu sürümde kapsamlı bir reel zaman serisi tahmini yapılmamıştır. Bu nedenle nominal fon büyüklüğü değişimleri reel büyüme olarak sunulmamış, enflasyonla karşılaştırmalar yalnızca aynı döneme ait veriler bulunduğunda yapılmıştır.

4.5. Analiz Sınırlılıkları

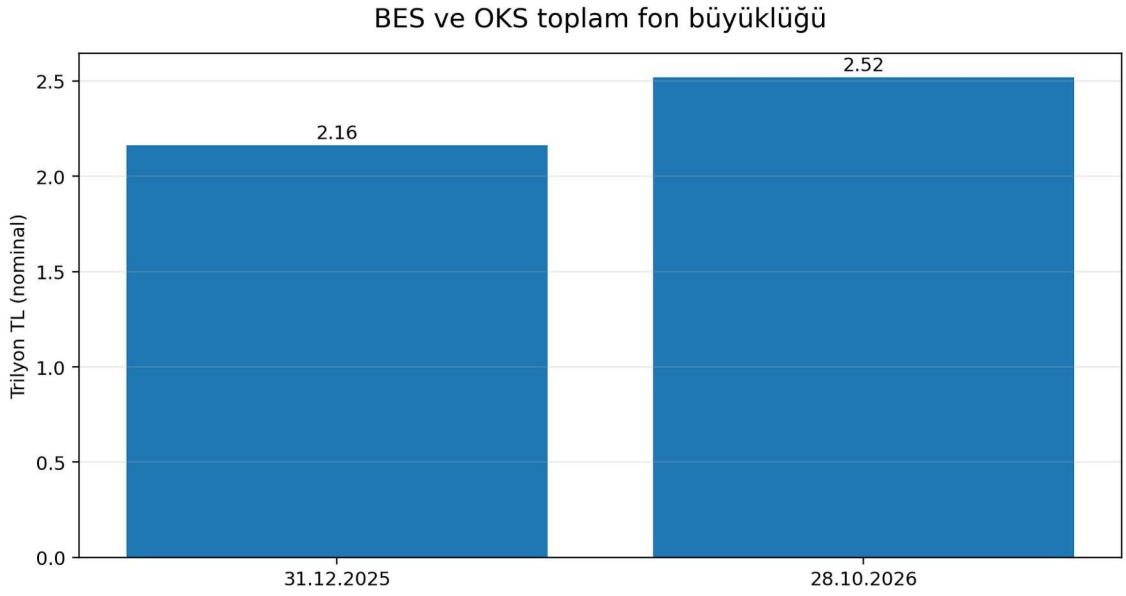
Araştırmada kullanılacak kurumsal veriler çoğunlukla toplulaştırılmış düzeydedir. Katılımcıların gelir, yaş, risk tercihi ve tasarruf davranışlarına ilişkin mikro veriler erişilebilir olmadığında dağılımsal etkiler sınırlı biçimde değerlendirilebilecektir. Uluslararası karşılaştırmalarda ülkelerin emeklilik sistemi tanımları ve fon sınıflandırmaları farklılık gösterebilir. Bu nedenle karşılaştırmalar, veri tanımlarının uyumlu olduğu göstergelerle sınırlandırılacaktır.

5. TÜRKİYE'DE BES VE OKS'NİN GÜNCEL GÖRÜNÜMÜ: KATILIMCI VE FON BÜYÜKLÜĞÜ

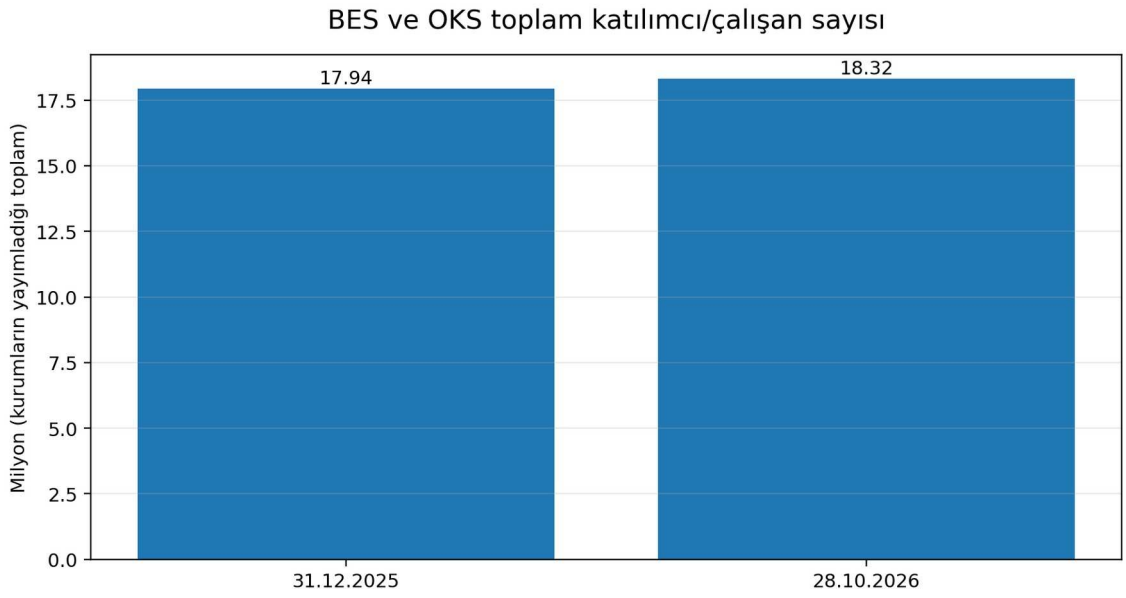
5.1. 2025 Yıl Sonu ve 23 Temmuz 2026 Verilerinin Karşılaştırılması

EGM'nin 23 Temmuz 2026 tarihli resmî özet verilerine göre gönüllü BES'te 10,32 milyon katılımcı ve 2,29 trilyon TL fon büyüklüğü; Otomatik Katılım Sistemi'nde 7,81 milyon çalışan ve 0,16 trilyon TL fon büyüklüğü bulunmaktadır. İki sistem birlikte değerlendirildiğinde toplam katılımcı/çalışan kaydı 18,13 milyona, toplam fon büyüklüğü 2,45 trilyon TL'ye ulaşmaktadır (EGM, 23 Temmuz 2026).

Türkiye Sigorta Birliği'nin 2025 Sektör Raporu'nda 31 Aralık 2025 itibarıyla gönüllü BES katılımcı sayısı 10,2 milyon, katılımcı fon tutarı 2.033,92 milyar TL olarak verilmektedir. EGM'nin 23 Temmuz 2026 tarihli toplam BES ve OKS göstergeleriyle karşılaştırma yapılırken kapsam farkı gözetilmelidir (TSB, 2026; EGM, 2026). Bu nedenle 2025 yıl sonu toplamı ile 2026 Temmuz toplamı, sistemin ölçeğine ilişkin iki ayrı resmî gösterge olarak sunulmakta; aradaki değişim tek başına reel tasarruf artışı olarak yorumlanmamaktadır (TSB, 2025; EGM, 2026).

Grafik 1. BES ve OKS toplam fon büyüklüğü: 2025 yıl sonu ve 23 Temmuz 2026. Kaynak: TSB (2025); EGM (2026). Değerler nominaldir; kapsam farkları dikkate alınmalıdır.

Grafik 2. BES ve OKS katılımcı/çalışan sayısı: 2025 yıl sonu ve 23 Temmuz 2026. Kaynak: TSB (2025); EGM (2026). Kapsam ve tanım farklılıkları dikkate alınmalıdır.

5.2. Verilerin Ekonomik Açıdan Yorumlanması

Fon büyüklüğündeki nominal artış, sistemin finansal ölçeğinin genişlediğini göstermektedir. Bununla birlikte nominal artış; katılımcı katkıları, devlet katkısı, fonların yatırım getirileri, varlık fiyatlarındaki değişimler ve enflasyonun ortak sonucudur. Bu nedenle nominal fon büyüklüğü, ulusal tasarruflardaki net artışın doğrudan ölçüsü olarak kabul edilmemelidir.

Katılımcı sayısındaki artış da tek başına sistemin kapsayıcılığını tam olarak göstermemektedir. Gönüllü BES ve OKS'de raporlanan kişi/çalışan sayıları farklı kayıt ve kapsam esaslarına dayanabilir; bir kişinin birden fazla sözleşmesi bulunması gibi durumlar nedeniyle toplam sayı her zaman tekil kişi sayısıyla aynı anlama gelmeyebilir. Katılımcıların yaş, gelir ve istihdam gruplarına göre dağılımı, sistemin toplumsal kapsayıcılığını değerlendirmek için gereklidir.

5.3. Devlet Katkısının Güncel Yapısı

EGM'nin 2026 yılı bilgilendirmesine göre Türk lirası cinsinden uygun katkı payları için devlet katkısı oranı %20'dir. Kurumun yayımladığı 2026 üst sınırları, devlet katkısının belirli bir yıllık katkı payı tavanına kadar hesaplandığını göstermektedir (EGM, 2026). Bu düzenleme, devlet katkısının katılımcı tasarruflarını teşvik eden bir unsur olmayı sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Devlet katkısının etkinliğini değerlendirirken, kamu bütçesinden yapılan ödemenin ne kadarının yeni tasarruf yarattığı, ne kadarının zaten yapılacak tasarruflara ek destek sağladığı ve katılımcıların sistemde ne kadar süre kaldığı incelenmelidir. Bu değerlendirme, teşvik politikasının maliyet-etkinliği bakımından önemlidir.

5.4. Ölçüm ve Yorumlama Uyarıları

Bu bölümde kullanılan iki tarihli karşılaştırma, fon büyüklüğü ve katılımcı sayısındaki ölçek değişimini göstermektedir; tek başına nedensel bir ekonomik etki analizi değildir. 2025 yıl sonu ile 23

Temmuz 2026 arasındaki nominal fon büyüklüğü farkı enflasyondan arındırılmamıştır. Reel fon büyümesi, fonların varlık sınıfı dağılımı, katkı payı akımları ve GSYH'ye oranı ayrı göstergelerle değerlendirilmelidir.

Tablo 2. BES ve OKS'nin seçilmiş güncel göstergeleri

Gösterge	31.12.2025	23.07.2026	Açıklama
Toplam katılımcı/çalışan	17,94 milyon	18,13 milyon	BES + OKS toplamı; kayıt sayısı
Toplam fon büyüklüğü	2,163 trilyon TL	2,45 trilyon TL	Nominal; kapsam farkları not edilmeli
Gönüllü BES katılımcısı	10,2 milyon	10,32 milyon	BES katılımcıları
Gönüllü BES fonu	2,034 trilyon TL	2,29 trilyon TL	2025 TSB katılımcı fonu; 2026 EGM özeti
OKS çalışan sayısı	7,7 milyon civarı	7,81 milyon	2025 toplamı yaklaşık; EGM 2026
OKS fon büyüklüğü	129,24 milyar TL civarı	0,16 trilyon TL	Nominal

Kaynak: TSB (2025 Sektör Raporu) ve EGM (23 Temmuz 2026). Göstergelerin kapsamları farklı olduğundan bire bir seri olarak yorumlanmamalıdır.

6. BES'İN TÜRKİYE EKONOMİSİNE ETKİ KANALLARI: ANALİTİK DEĞERLENDİRME

6.1. Ulusal Tasarruflar Üzerindeki Olası Etkiler

BES, hanehalkı gelirinin bir bölümünün cari tüketim yerine uzun vadeli birikime yönelmesini sağlayabilir. Düzenli katkı payları, tasarruf davranışını kurumsallaştırarak hanehalkı tasarruflarının vadesini uzatabilir. Ancak BES'e yapılan her ödeme ulusal tasarruflarda bire bir artış anlamına gelmez. Katılımcı, BES katkısını finanse etmek için banka mevduatını, döviz birikimini veya başka finansal varlıklarını azaltabilir. Bu nedenle sistemin net tasarruf etkisi, portföy ikamesi ve hanehalkı davranışları dikkate alınarak ölçülmelidir.

6.2. Sermaye Piyasalarına Kaynak Sağlama

Emeklilik fonları, çok sayıda katılımcının birikimini ortak yatırım havuzlarında toplayarak sermaye piyasalarına kurumsal kaynak sağlayabilir. Fonların devlet iç borçlanma senetleri, şirket borçlanma araçları, pay senetleri ve diğer sermaye piyasası araçlarına yönelmesi, ihraççıların finansmana erişimini destekleyebilir. Bu katkının büyüklüğü, fon portföylerinin dağılımı ve piyasadaki yatırım yapılabilir araçların çeşitliliğiyle yakından ilişkilidir.

6.3. Uzun Vadeli Yatırımlar ve Reel Sektör Finansmanı

Uzun vadeli emeklilik birikimleri, vadesi uzun finansman ihtiyacı bulunan altyapı, enerji, teknoloji ve üretim yatırımları için potansiyel kaynak oluşturabilir. Bununla birlikte emeklilik fonlarının reel sektöre yönlendirilmesi, katılımcıların risklerinin korunması ve fonların likidite gereksinimleri gözetilerek gerçekleştirilmelidir. Yatırım kararlarında siyasi veya kısa vadeli yönlendirmeler yerine bağımsız portföy yönetimi, şeffaflık ve risk-getiri dengesi esas alınmalıdır.

6.4. Finansal İstikrar ve Kurumsal Yatırımcı Tabanı

Geniş ve çeşitlendirilmiş emeklilik fonları, finansal piyasalarda uzun vadeli kurumsal yatırımcı tabanını güçlendirebilir. Bu fonların piyasa dalgalanmalarına karşı davranışı, yatırım ufku ve likidite yönetimi finansal istikrar bakımından önem taşır. Ancak fonların belirli varlık sınıflarında yoğunlaşması veya aynı yönde hareket etmesi piyasa oynaklığını artırabilecek riskler de yaratabilir.

6.5. Hanehalkı Refahı ve Emeklilik Geliri

BES'in mikroekonomik hedefi, bireyin emeklilik döneminde kamu emekli aylığına ek bir finansal kaynak oluşturmasıdır. Birikimin yeterliliği katkı tutarına, katkı süresine, fon getirisine, enflasyona ve emeklilikte tercih edilen ödeme biçimine bağlıdır. Bu nedenle sistemin başarısı yalnızca toplam fon büyüklüğüyle değil, katılımcıların emeklilikte elde edebilecekleri reel gelir ve birikimin yeterliliğiyle de değerlendirilmelidir.

7. BES FONLARININ YÖNETİMİ, PORTFÖY YAPISI VE PERFORMANSI

7.1. Emeklilik Yatırım Fonlarının İşlevi

Bireysel emeklilik sisteminde katılımcıların ödediği katkı payları, emeklilik yatırım fonları aracılığıyla değerlendirilir. Fonlar, farklı risk ve getiri profillerine sahip finansal varlıklardan oluşan portföylerdir. Bu yapı, katılımcıların birikimlerini tek bir yatırım aracına bağlı kalmadan çeşitlendirmelerine olanak tanır. Fonların yatırım stratejileri, portföy sınırlamaları, risk düzeyleri, yönetim giderleri ve performans ölçütleri sistemin uzun vadeli başarısını belirleyen unsurlar arasındadır.

Fon yönetiminde temel amaç, katılımcının yatırım ufku ve risk toleransıyla uyumlu bir portföy oluşturmaktır. Emekliliğe uzun süre kalan genç katılımcıların kısa vadeli fiyat dalgalanmalarını tolere etme kapasitesi, emekliliğe yaklaşan katılımcılardan farklı olabilir. Bu nedenle yaşa ve emeklilik tarihine göre tasarlanan yaşam döngüsü fonları, uygun varsayımlar ve katılımcı bilgilendirmesiyle birlikte değerlendirilebilir.

7.2. Fon Türleri ve Risk Profilleri

BES fonları genel olarak para piyasası, borçlanma araçları, pay senedi, kıymetli madenler, katılım esaslı, değişken, karma ve fon sepeti gibi stratejiler üzerinden sınıflandırılabilir. Para piyasası fonları görece düşük oynaklık ve yüksek likidite hedeflerken, pay senedi ve kıymetli maden fonları daha yüksek fiyat dalgalanmalarına maruz kalabilir. Değişken ve fon sepeti fonlarında ise risk, portföy yöneticisinin varlık dağılımı tercihleriyle şekillenir.

Fonun geçmiş dönem getirisi, gelecekte aynı performansı sağlayacağı anlamına gelmez. Yatırım kararlarında yalnızca kısa dönem getiri sıralamalarına bakılması, katılımcıların yüksek fiyatlardan alım yapmasına veya risk profiline uygun olmayan fonlara yönelmesine neden olabilir. Bu nedenle getiri; risk, oynaklık, düşüş dönemleri, fon giderleri ve karşılaştırma ölçütleriyle birlikte değerlendirilmelidir.

7.3. Portföy Çeşitlendirmesi ve Risk Yönetimi

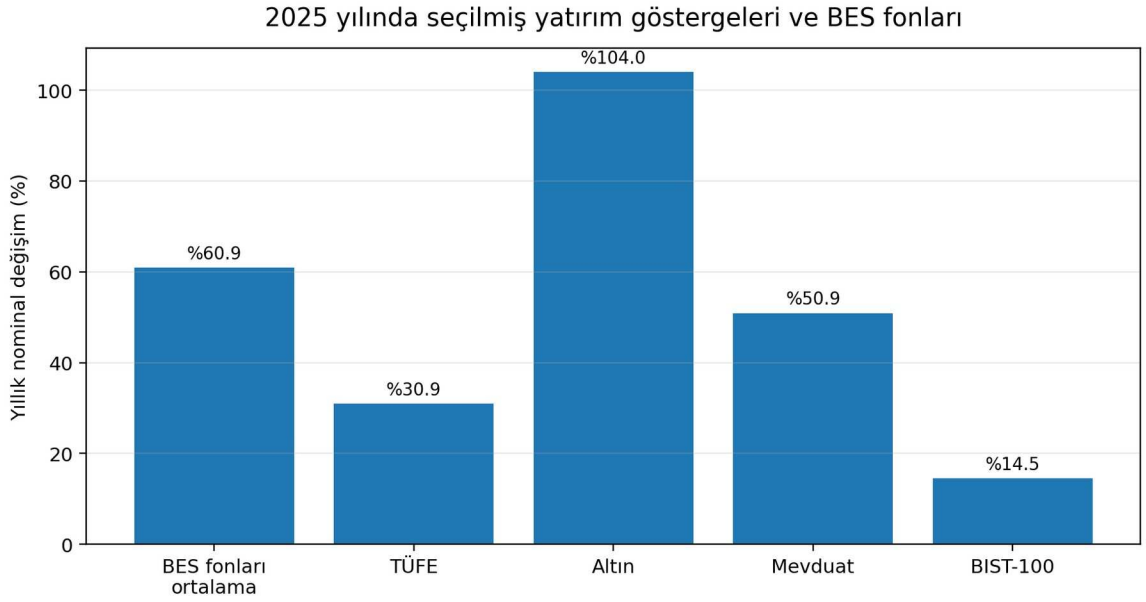
Portföy çeşitlendirmesi, farklı varlık sınıflarının getirilerinin aynı yönde ve aynı ölçüde hareket etmemesinden yararlanarak toplam portföy riskini sınırlamayı amaçlar. BES fonlarında yerli ve yabancı varlıklar, kamu ve özel sektör borçlanma araçları, pay senetleri ve kıymetli madenler arasında dengeli dağılım kurulması, tek bir piyasa veya ihraççıya bağımlılığı azaltabilir. Bununla birlikte çeşitlendirme piyasa riskini ortadan kaldırmaz; yalnızca belirli risklerin etkisini azaltmaya yardımcı olur.

Türkiye gibi enflasyon, faiz ve döviz kuru değişimlerinin yatırım getirileri üzerinde belirgin etkiler oluşturabildiği ekonomilerde fon portföylerinin makroekonomik koşullara duyarlılığı önemlidir. Fonların risk raporları, varlık dağılımları ve performans göstergeleri katılımcılar tarafından anlaşılabilir biçimde sunulmalıdır. EGM'nin fon performans değerlendirme ekranları, fonların belirli tarih aralıklarında ve kıyas grupları içinde karşılaştırılmasına imkân tanımaktadır (EGM, 2026).

7.4. 2025 Yılı Fon Performansına İlişkin Göstergeler

Türkiye Sigorta Birliği'nin 2025 sektör raporunda, BES fonlarının 2025 yılı ortalama getirisi %60,9 olarak raporlanmıştır. Aynı raporda yıllık TÜFE artışı %30,9; altın getirisi %104,0; mevduat getirisi %50,9 ve BIST-100 getirisi %14,5 olarak gösterilmiştir. Bu karşılaştırma, 2025 yılında BES fonlarının ortalama nominal performansının enflasyonun üzerinde gerçekleştiğine işaret etmektedir (TSB, 2025 Sektör Raporu).

Nominal %60,9 getiri ile %30,9 enflasyon birlikte değerlendirildiğinde, basit fark yaklaşımı %30 puanlık bir fark verir. Ancak doğru reel getiri hesabı bileşik oranla yapılmalıdır: (1 + 0,609) / (1 + 0,309) - 1. Bu hesap yaklaşık %22,9 reel getiriye karşılık gelmektedir. TSB raporunda da sonuç yaklaşık %23 olarak ifade edilmektedir. Bu gösterge, 2025 yılı ortalamasına ilişkindir; her katılımcının fon dağılımı ve kişisel getirisinin aynı olduğu anlamına gelmez.

Grafik 3. 2025 yılında BES fonları ve seçilmiş yatırım göstergelerinin nominal getirileri. Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, 2025 Sektör Raporu.

7.5. Fon Performansının Değerlendirilmesinde Kullanılması Gereken Ölçütler

Fon performansının bilimsel olarak değerlendirilmesi için yalnızca yıllık getiri oranı yeterli değildir. Reel getiri, standart sapma, aşağı yönlü risk, azami düşüş, risk başına getiri ve fonun karşılaştırma ölçütüne göre performansı birlikte incelenmelidir. Ayrıca fon giderleri ve kesintiler net getiri üzerinde etkili olduğundan, katılımcının hesabına yansıyan net performans esas alınmalıdır.

Bu çalışmanın mevcut sürümünde fon türlerine göre uzun dönemli risk ayarlı performans serileri tahmin edilmemiştir. Böyle bir karşılaştırma için fon türleri, başlangıç-bitiş tarihleri, giderler ve karşılaştırma ölçütlerinin aynı esaslarla belirlenmesi gerekir.

8. ENFLASYON, REEL GETİRİ VE BES BİRİKİMLERİNİN SATIN ALMA GÜCÜ

8.1. Nominal Getiri ile Reel Getiri Arasındaki Fark

Nominal getiri, yatırımın parasal değerindeki değişimi gösterirken reel getiri, bu değişimin genel fiyat düzeyindeki artıştan arındırılmasıyla elde edilir. Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde nominal getirinin pozitif olması, birikimin satın alma gücünün mutlaka arttığı anlamına gelmez. Reel getiri hesaplamasında bileşik oran kullanılır: Reel getiri = [(1 + nominal getiri) / (1 + enflasyon)] - 1.

Örneğin bir BES fonunun bir yılda %40 nominal getiri sağladığı, aynı dönemde enflasyonun %35 olduğu varsayıldığında reel getiri %5 değil, yaklaşık %3,7 olur. Bu fark, enflasyonun yatırım performansı üzerindeki etkisinin doğru ölçülmesi bakımından önemlidir.

8.2. 2025 Yılı Verileri Üzerinden Reel Getiri Örneği

TSB'nin 2025 yılı karşılaştırmalı verilerinde BES fonlarının ortalama nominal getirisi %60,9, TÜFE artışı ise %30,9 olarak raporlanmıştır. Bileşik hesaplamayla yaklaşık %22,9 reel getiri elde edilmektedir. Bununla birlikte bu ortalama, fon kategorileri arasında önemli performans farklılıkları bulunabileceği gerçeğini ortadan kaldırmaz. Raporda faizsiz BES fonlarının ortalama getirisi %95,1 olarak belirtilmiş; altın, mevduat ve BIST-100 gibi alternatif göstergeler de farklı sonuçlar vermiştir (TSB, 2025 Sektör Raporu).

8.3. 2026 Enflasyon Görünümü ve BES Açısından Anlamı

TÜİK'in 5 Ekim 2026 tarihinde yayımladığı Eylül 2026 Tüketici Fiyat Endeksi bültenine göre TÜFE aylık %1,84, yıllık %29,73 ve on iki aylık ortalamalara göre %31,49 artmıştır. Bu veriler, 2026 yılında da fiyat düzeyindeki değişimin uzun vadeli tasarrufların değerlendirilmesinde temel değişkenlerden biri olmayı sürdürdüğünü göstermektedir (TÜİK, 2026).

Eylül 2026 yıllık enflasyonu, tek başına 2026 yılı BES fonlarının reel getirisini hesaplamak için yeterli değildir. Reel getiri hesabında fon getirisi ve enflasyon aynı tarih aralığına ait olmalıdır. Bu nedenle yılbaşından bugüne fon getirisi, 12 aylık fon getirisi ve yıllık enflasyon gibi farklı dönemlerin birbirine karıştırılmaması gerekir.

8.4. Enflasyon Riskine Karşı Fon Tasarımı

Enflasyon riskinin yönetiminde tek bir varlık sınıfının her koşulda koruma sağlayacağı varsayılmamalıdır. Kıymetli madenler, pay senetleri, enflasyona duyarlı gelir akımları sağlayan varlıklar ve farklı para birimlerinde tutulan yatırımlar çeşitli dönemlerde farklı performans gösterebilir. Fon dağılımı, katılımcının risk profili, yatırım ufku ve likidite ihtiyacıyla uyumlu olmalıdır.

BES'in uzun vadeli niteliği, katılımcıların kısa dönemli piyasa hareketleri nedeniyle sürekli fon değiştirmesini gerektirmez. Bununla birlikte fon tercihlerinin belirli aralıklarla gözden geçirilmesi, risk profilinin güncellenmesi ve emekliliğe yaklaşıldıkça birikimin korunmasına yönelik stratejilerin değerlendirilmesi önemlidir.

8.5. Reel Getiri Odaklı Başarı Ölçütü

BES'in başarısı, fonların nominal büyümesinden ziyade katılımcıların emeklilik döneminde elde edecekleri reel satın alma gücüyle ilişkilendirilmelidir. Bu nedenle sistem düzeyinde fonların enflasyondan arındırılmış büyümesi, katılımcı düzeyinde ise katkıların zamanlamasını dikkate alan kişisel getiri ve birikimin reel değeri takip edilmelidir.

9. DEVLET KATKISI, TEŞVİK MEKANİZMASI VE KAMU MALİYESİ

9.1. Devlet Katkısının Ekonomik Gerekçesi

Devlet katkısı, bireylerin uzun vadeli tasarruf kararlarını teşvik etmek amacıyla kullanılan mali politika araçlarından biridir. Bireysel emeklilikte devlet katkısı, katılımcının uygun katkı payı ödemesi üzerinden belirli bir oranda kamu desteği sağlanması biçiminde işler. Teşvikin temel gerekçesi, bireylerin gelecekteki emeklilik ihtiyaçlarını bugünden dikkate almalarını kolaylaştırmak ve fon esaslı tamamlayıcı emeklilik sisteminin büyümesini desteklemektir.

Teşvik mekanizmasının etkinliği, katılımcının davranışını ne ölçüde değiştirdiğiyle değerlendirilmelidir. Devlet katkısı olmasaydı da yapılacak tasarruflara verilen destek, kamu açısından maliyet oluşturabilir ancak yeni tasarruf yaratma etkisi sınırlı kalabilir. Buna karşılık teşvik sayesinde sisteme giren veya katkısını artıran bireyler, ilave tasarruf oluşmasına katkıda bulunabilir. Bu nedenle kamu desteğinin net tasarruf etkisi ampirik olarak incelenmelidir.

9.2. 2026 Yılında Devlet Katkısı Oranı ve Üst Sınır

Emeklilik Gözetim Merkezi'nin 2026 yılı bilgilendirmesine göre Türk lirası cinsinden uygun bireysel katkı payı ödemeleri için devlet katkısı oranı %20'dir. EGM, 2026 yılında azami devlet katkısından yararlanabilmek için 396.360 TL katkı payı ödenmesi gerektiğini ve buna karşılık alınabilecek azami devlet katkısının 79.272 TL olduğunu açıklamaktadır. İşveren tarafından yapılan katkı payı ödemeleri bu devlet katkısı hesabına dahil edilmemektedir (EGM, 2026).

Devlet katkısı oranının tarihsel seyri, mevzuat değişiklikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. EGM'nin açıklamasında 22 Ocak 2022 öncesinde %25, 22 Ocak 2022 ile 1 Ocak 2026 arasında %30

ve 1 Ocak 2026 sonrasında %20 oranının uygulandığı belirtilmektedir. Bu nedenle makalede 2026 yılı oranı geçmiş yıllara genellenmeyecek, her dönem kendi yürürlük koşulları içinde ele alınacaktır.

9.3. Kamu Maliyesi Açısından Maliyet ve Etkinlik

Devlet katkısı, kamu bütçesi açısından doğrudan veya dolaylı maliyet yaratan bir teşvik niteliğindedir. Teşvikin maliyet-etkinliğini ölçmek için yıllık devlet katkısı ödemeleri, bu ödemelerin yarattığı ilave tasarruf, sistemde kalma süresi ve emeklilik dönemindeki gelir etkisi birlikte değerlendirilmelidir. Ayrıca teşvikten daha yüksek gelirli ve düzenli tasarruf kapasitesine sahip grupların daha fazla yararlanması ihtimali, dağılımsal adalet bakımından incelenmelidir.

Devlet katkısının tasarımı, bütçe sürdürülebilirliği ile tasarruf teşviki arasında denge kurmalıdır. Katkı oranı, yıllık üst sınır ve hak kazanma koşulları bu dengenin temel araçlarıdır. Teşvik sisteminin sık ve öngörülemez biçimde değiştirilmesi ise katılımcı güvenini zedeleyebilir. Bu nedenle mevzuat değişikliklerinin açık, önceden duyurulmuş ve uzun vadeli politika hedefleriyle tutarlı olması önemlidir.

9.4. Devlet Katkısına Hak Kazanma ve Sistemde Kalıcılık

Devlet katkısı hesabında biriken tutarın tamamına hemen erişilememesi, uzun vadeli sistemde kalmayı teşvik eden bir tasarım unsurudur. Hak kazanma oranları, sistemde geçirilen süreye ve emeklilik, vefat veya maluliyet gibi koşullara göre farklılaşır. Bu yapı birikimin erken çekilmesini azaltmayı amaçlasa da katılımcıların likidite ihtiyacı ve sistemden ayrılma gerekçeleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

9.5. Teşvik Politikasına İlişkin Değerlendirme

Devlet katkısının uzun vadeli başarısı, yalnızca katılımcıların hesaplarında görünen kamu desteği tutarıyla ölçülmemelidir. Teşvik politikasının yeni tasarruf yaratma gücü, gelir gruplarına göre erişilebilirliği, kamu maliyeti ve emeklilik gelirine katkısı birlikte ele alınmalıdır. Bu yaklaşım, BES'in sosyal politika ve maliye politikası boyutlarının aynı çerçevede değerlendirilmesini sağlar.

10. ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMA: TÜRKİYE'NİN EMEKLİLİK FONLARI VE OECD

10.1. Uluslararası Emeklilik Sistemlerinin Genel Görünümü

OECD ülkelerinde emeklilik sistemleri kamu tarafından sağlanan emeklilik gelirleri, işyeri temelli mesleki emeklilik planları ve bireysel emeklilik tasarruflarından oluşan farklı bileşimler göstermektedir. Bazı ülkelerde fonlu emeklilik varlıkları ekonomik büyüklüğe kıyasla oldukça yüksek bir düzeye ulaşırken, bazı ülkelerde kamu emeklilik sistemleri daha belirleyici konumdadır. Bu farklılıklar, ülkelerin tarihsel kurumsal yapıları, zorunlu katılım düzenlemeleri, vergi teşvikleri ve sermaye piyasalarının gelişmişliğiyle ilişkilidir.

10.2. OECD Verileri İçinde Türkiye'nin Konumu

OECD'nin Pensions at a Glance 2025 raporunda, OECD alanında emeklilik planı varlıklarının 2024 yılı sonunda toplam OECD GSYH'sinin yaklaşık %95,2'sine ulaştığı belirtilmektedir. Aynı tabloda Türkiye için emeklilik sağlayıcıları tarafından yönetilen varlıkların GSYH'ye oranı %2,8 olarak gösterilmiştir. Bu gösterge, raporun kullandığı tanım ve kapsamdaki emeklilik planı varlıklarını ifade eder; Türkiye'deki tüm bireysel ve kamu emeklilik haklarının toplamı olarak yorumlanmamalıdır (OECD, 2025).

Türkiye ile OECD ortalaması arasındaki fark, fonlu emeklilik varlıklarının ekonomik büyüklüğe oranı bakımından dikkat çekicidir. Ancak ülkeler arasında sistem kapsamı, zorunluluk düzeyi, mesleki emeklilik planlarının yaygınlığı ve veri tanımları farklı olduğundan, bu oranlar doğrudan performans sıralaması olarak ele alınmamalıdır. Karşılaştırmanın temel işlevi, Türkiye'de fonlu emeklilik varlıklarının ekonomik sistem içindeki göreli ölçeğini uluslararası bağlamda değerlendirmektir.

10.3. Türkiye İçin Karşılaştırmadan Çıkarılabilecek Dersler

Uluslararası deneyim, emeklilik fonlarının uzun vadeli finansman kaynağı olabilmesi için istikrarlı düzenleyici çerçeve, güçlü gözetim, düşük ve şeffaf maliyetler, çeşitlendirilmiş yatırım araçları ve katılımcı güveninin gerekli olduğunu göstermektedir. Otomatik katılım, işveren katkısı, yaşam döngüsü fonları ve finansal eğitim gibi uygulamalar ülkeler arasında farklı biçimlerde kullanılmaktadır.

Türkiye açısından temel politika sorusu, yalnızca fon büyüklüğünü artırmak değil, fonların reel performansını ve emeklilik gelirine katkısını güçlendirmektir. Fonlu emeklilik varlıklarının GSYH'ye oranını artırma hedefi; katılımcıların gelir düzeyi, düzenli katkı kapasitesi, sistemde kalıcılık, sermaye piyasalarının derinliği ve kamu maliyesinin sürdürülebilirliğiyle birlikte ele alınmalıdır.

11. BES'İN YAPISAL SORUNLARI VE GELİŞİMİNİ SINIRLAYAN FAKTÖRLER

11.1. Gelir Düzeyi ve Düzenli Katkı Kapasitesi

BES'e düzenli katkı yapılabilmesi, hanehalkının harcanabilir gelirine bağlıdır. Gelirinin önemli bölümünü zorunlu tüketim ve borç ödemelerine ayıran haneler için uzun vadeli katkı payı ödemek güçleşebilir. Bu durum, sistemin gelir grupları arasında eşit ölçüde erişilebilir olmasını sınırlayabilir. Kapsayıcılık politikaları geliştirilirken düşük gelirli katılımcıların katkı kapasitesi ve kamu teşviklerinin dağılımsal etkileri dikkate alınmalıdır.

11.2. Enflasyon ve Güven Sorunu

Yüksek enflasyon dönemlerinde katılımcılar, uzun vadeli nominal birikimlerin satın alma gücünü koruyup koruyamayacağı konusunda kaygı yaşayabilir. Fonların reel performansının şeffaf biçimde açıklanmaması veya kısa dönemli kayıpların yeterince anlaşılmaması sistem güvenini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle fon performansı, enflasyondan arındırılmış göstergelerle ve uygun zaman aralıklarında raporlanmalıdır.

11.3. Finansal Okuryazarlık ve Fon Seçimi

Fon çeşitliliğinin artması katılımcılara seçenek sunmakla birlikte, finansal bilgi düzeyi sınırlı olan bireyler için karar verme maliyetini yükseltebilir. Katılımcıların risk, getiri, vade ve fon giderleri arasındaki ilişkiyi anlamasını sağlayan sade bilgilendirme araçlarına ihtiyaç vardır. Dijital yönlendirme sistemleri, kişisel risk profili ve emekliliğe kalan süreyi dikkate alarak seçenekleri anlaşılır hâle getirebilir.

11.4. Fon Giderleri ve Şeffaflık

Fon işletim giderleri ve diğer kesintiler, uzun vadede birikimin nihai değerini etkileyebilir. Küçük görünen yıllık maliyet farkları bile uzun süre boyunca bileşik etki yaratabilir. Bu nedenle fon giderlerinin karşılaştırılabilir biçimde açıklanması, net getiri üzerinden değerlendirme yapılması ve katılımcının maliyetleri kolayca görebilmesi önemlidir.

11.5. Sistemde Kalıcılık ve Erken Ayrılma

BES'in uzun vadeli niteliği, katılımcıların sistemde yeterli süre kalmasını gerektirir. İş kaybı, gelir daralması, borçluluk veya beklenmeyen harcamalar erken ayrılma kararını etkileyebilir. Katılımcıların likidite ihtiyacını tümüyle göz ardı eden bir sistem tasarımı, uzun vadeli kalıcılığı zorlaştırabilir. Kısmi ödeme gibi mekanizmaların açık kurallarla ve emeklilik amacını zayıflatmayacak şekilde tasarlanması bu açıdan önemlidir.

11.6. Sermaye Piyasalarının Derinliği ve Yatırım Aracı Çeşitliliği

Emeklilik fonlarının uzun vadeli kaynak sağlayabilmesi, yatırım yapılabilir finansal araçların yeterli çeşitlilikte olmasına bağlıdır. Şirket tahvili, altyapı finansmanı, kira sertifikası ve pay piyasası gibi alanlarda şeffaflık ve yatırımcı koruması güçlendikçe fonların portföy çeşitlendirme kapasitesi artabilir. Ancak fonların belirli sektör veya ihraççılara aşırı yönlendirilmesi risk yoğunlaşması yaratabilir.

12. BES'İN GELECEĞİ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

12.1. Uzun Vadeli ve Öngörülebilir Politika Çerçevesi

BES'in geleceği için devlet katkısı, hak kazanma koşulları, fon yönetimi ve katılımcı haklarına ilişkin düzenlemelerin öngörülebilir olması önemlidir. Sık ve ani değişiklikler katılımcıların uzun vadeli planlama yapmasını zorlaştırabilir. Mevzuat değişiklikleri, etki analizi ve geçiş hükümleriyle birlikte duyurulmalıdır.

12.2. Reel Getiri ve Katılımcı Refahının Merkeze Alınması

Sistemin başarısı, nominal fon büyüklüğü yerine katılımcıların emeklilikte elde edebileceği reel gelir üzerinden değerlendirilmelidir. EGM ve ilgili kurumların fon performans verileri, enflasyondan arındırılmış uzun dönemli göstergelerle desteklenmelidir. Katılımcıların kişisel hesaplarında birikimlerinin bugünkü satın alma gücüyle karşılığını görebilmesi, karar kalitesini artırabilir.

12.3. Düşük Gelir Gruplarının Sisteme Erişiminin Güçlendirilmesi

Düşük gelirli çalışanların düzenli katkı yapabilmesini desteklemek için katkı tutarlarının esnekliği, dönemsel ödeme imkânları ve hedefli teşvik seçenekleri değerlendirilebilir. Kamu desteğinin dağılımsal etkisi düzenli olarak ölçülmeli; teşviklerin yalnızca yüksek tasarruf kapasitesine sahip kesimlerde yoğunlaşması önlenmeye çalışılmalıdır.

12.4. Fon Yönetiminde Çeşitlendirme ve Yaşam Döngüsü Yaklaşımı

Katılımcıların yaşına, emekliliğe kalan süreye ve risk toleransına göre fon seçenekleri geliştirilmelidir. Emekliliğe uzun süre kalan katılımcılar için uzun vadeli büyüme hedefleri; emekliliğe yaklaşanlar için ise birikimin korunması ve oynaklığın azaltılması ön plana çıkarılabilir. Bu yaklaşım, katılımcı bilgilendirmesi ve uygunluk değerlendirmesiyle desteklenmelidir.

12.5. Finansal Okuryazarlık ve Dijital Bilgilendirme

Katılımcılara fon getirisi, risk, kesinti, devlet katkısı ve emeklilik koşullarını sade biçimde anlatan dijital araçlar sunulmalıdır. Kişisel birikim projeksiyonları farklı enflasyon ve getiri varsayımlarıyla hazırlanmalı; tahminlerin garanti olmadığı açıkça belirtilmelidir. Finansal okuryazarlık eğitimleri, yalnızca sisteme giriş aşamasında değil, katılımcının tüm birikim süreci boyunca devam etmelidir.

12.6. Sermaye Piyasalarının Geliştirilmesi

Emeklilik fonlarının uzun vadeli yatırım yapabilmesi için derin, şeffaf ve güvenilir sermaye piyasalarına ihtiyaç vardır. Şirket borçlanma araçları, halka arzlar, altyapı ve sürdürülebilir yatırım ürünleri gibi alanlarda yatırımcı koruması ve açıklama standartları güçlendirilmelidir. Fonların reel ekonomiye kaynak aktarımı, ticari ve siyasi yönlendirmelerden bağımsız yatırım ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

12.7. Düzenli Etki Değerlendirmesi

Devlet katkısı, otomatik katılım ve fon düzenlemelerinin etkileri belirli aralıklarla bağımsız etki analizine tabi tutulmalıdır. Bu analizlerde katılımcı sayısı ve fon büyüklüğünün yanı sıra reel tasarruf artışı, sistemde kalıcılık, gelir gruplarına göre katılım, kamu maliyeti ve emeklilikte elde edilen gelir göstergeleri kullanılmalıdır.

Gelecek araştırmalarda EGM, TÜİK, TCMB, SPK ve OECD veri setleri ortak bir dönem ve tanım çerçevesinde birleştirilerek yıllık veya üç aylık bir veri tabanı oluşturulmalıdır. Bu veri tabanı üzerinden reel fon büyüklüğü, net katkı akımı, sistemde kalma süresi, fon dağılımı ve ulusal tasarruf göstergeleri birlikte incelenebilir. Böylece BES'in yalnızca finansal büyümesi değil, Türkiye ekonomisine sağladığı ilave ve ölçülebilir katkı da daha güçlü biçimde değerlendirilebilir.

Araştırmanın mevcut sürümü ağırlıklı olarak kurumsal raporlar, mevzuat ve yayımlanmış istatistikler üzerinden yürütülen betimleyici ve analitik bir incelemedir. Ekonometrik model önerilmiş olmakla birlikte henüz tahmin edilmemiştir. Senaryo tablosu da gerçekleşmiş veri veya resmî projeksiyon değil, açık varsayımlarla oluşturulmuş duyarlılık hesabıdır. Bu ayrım, akademik güvenilirlik açısından özellikle korunmalıdır.

13. AMPİRİK ARAŞTIRMA TASARIMI: BES'İN EKONOMİK ETKİSİNİN ÖLÇÜLMESİ

13.1. Araştırmanın amacı ve ölçüm yaklaşımı

Bu bölüm, Bireysel Emeklilik Sistemi'nin (BES) ulusal tasarruflar, sermaye piyasalarının derinliği ve uzun vadeli finansman üzerindeki etkisinin hangi göstergelerle sınanabileceğini ortaya koymaktadır. BES fonlarının büyümesi tek başına ulusal tasarrufların aynı miktarda arttığını kanıtlamaz. Hanehalkının BES katkı payını mevcut mevduatından, yatırım fonundan veya başka bir tasarruf aracından aktarması durumunda finansal varlıkların bileşimi değişirken toplam tasarruf aynı ölçüde artmayabilir. Bu nedenle fon büyüklüğü, yeni katkı payı akımları, sistemden çıkışlar ve hanehalkı tasarruf göstergeleri birlikte değerlendirilmelidir.

13.2. Araştırma soruları ve hipotezler

- Araştırma sorusu 1: BES fon büyüklüğündeki artış, Türkiye'de yurtiçi tasarruf oranıyla pozitif ilişki gösteriyor mu?
- Araştırma sorusu 2: BES fonlarının büyümesi, özel sektörün uzun vadeli borçlanma ve özkaynak finansmanına erişimini destekliyor mu?
- Araştırma sorusu 3: Enflasyon ve finansal piyasa oynaklığı, katılımcıların sistemde kalıcılığını ve fon tercihini nasıl etkiliyor?
- H1: Reel BES fon büyüklüğü ile yurtiçi tasarruf oranı arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.
- H2: BES fonlarının sermaye piyasası araçlarına yönelimi arttıkça uzun vadeli finansman göstergeleri olumlu etkilenir.
- H3: Yüksek ve oynak enflasyon, katkı paylarının reel değerini ve sistemde kalıcılığı olumsuz etkileyebilir.

13.3. Değişkenler ve veri kaynakları

Ampirik incelemede yıllık veya mümkünse üç aylık frekansta, aynı tanıma ve kapsama sahip zaman serileri kullanılmalıdır. Nominal fon büyüklüğü TÜFE kullanılarak reel seriye dönüştürülmeli; kişi sayıları ile sözleşme veya sertifika sayıları birbirine karıştırılmamalıdır.

Değişken	**Ölçüm önerisi**	**Olası kurumsal kaynak**
BES fon büyüklüğü	Devlet katkısı dahil/hariç ayrımı korunarak reel TL	EGM
Katılımcı sayısı	Gönüllü BES ve OKS ayrı seriler	EGM
Yurtiçi tasarruf	GSYH'ye oran veya ulusal hesaplar serisi	TÜİK, Dünya Bankası
Enflasyon	TÜFE yıllık değişim ve/veya deflatör	TÜİK
Faiz ve finansal koşullar	Politika faizi, piyasa faizleri	TCMB
Sermaye piyasası derinliği	Piyasa değeri/GSYH, borçlanma aracı stoku	SPK, Borsa İstanbul, TCMB
Makroekonomik kontrol	Reel GSYH büyümesi, işsizlik ve gelir	TÜİK

	göstergeleri	

13.4. Önerilen ekonometrik model

Temel model şu biçimde kurulabilir: TasarrufOranı_t = α + β_1 ReelBESFon_t + β_2 ReelGSYH_t + β_3 Enflasyon_t + β_4 ReelFaiz_t + β_5 İşsizlik_t + ε_t. Burada t zamanı, α sabit terimi, β katsayıları ve ε hata terimini göstermektedir. Değişkenlerin durağanlığı ADF veya PP birim kök testleriyle incelenmeli; serilerin bütünleşme derecelerine göre ARDL sınır testi, eşbütünleşme yaklaşımı veya uygun bir VAR/VECM modeli değerlendirilmelidir. Yapısal kırılmalar ve 2017'de OKS'nin uygulamaya alınması gibi kurumsal dönüm noktaları ayrıca dikkate alınmalıdır.

Bu model bir araştırma tasarımıdır; mevcut çalışmada herhangi bir regresyon katsayısı, anlamlılık düzeyi veya nedensellik sonucu tahmin edilmemiştir. Böyle sonuçların raporlanabilmesi için karşılaştırılabilir zaman serilerinin temin edilmesi, tanı testlerinin yapılması ve modelin yeniden üretilebilir biçimde tahmin edilmesi gerekir.

13.5. Nedensellik ve ölçüm sınırlılıkları

BES fonlarının büyümesi ile tasarruf oranı arasındaki korelasyon, tek başına BES'in tasarrufları artırdığını göstermez. Gelir artışı, enflasyon, faizler, sermaye piyasası getirileri, demografik yapı ve düzenleme değişiklikleri her iki değişkeni de etkileyebilir. Ters nedensellik de mümkündür: Tasarruf kapasitesi yüksek haneler BES'e daha fazla katkı yapabilir. Bu nedenle gecikmeli değişkenler, kontrol değişkenleri, yapısal kırılma testleri ve mümkünse uygun araç değişken ya da doğal deney tasarımları değerlendirilmelidir.

14. 2030–2040 DÖNEMİ İÇİN SENARYO ANALİZİ

14.1. Senaryo analizinin kapsamı

Uzun vadeli senaryo analizi, BES'in gelecekteki büyüklüğünü kesin biçimde tahmin etmekten ziyade, katkı payı düzenliliği ve reel getiri varsayımlarının birikim üzerindeki bileşik etkisini göstermeyi amaçlamaktadır. Bu bölümdeki hesaplama, katılımcının bugünün satın alma gücüyle aylık 5.000 TL katkı yaptığı ve katkının reel olarak sabit kaldığı varsayımına dayanır. Devlet katkısı, fon işletim giderleri, kesintiler, vergiler ve sistemden çıkışlar hesaba katılmamıştır.

14.2. Reel getiri varsayımları ve hesaplama yöntemi

Üç örnek senaryo kullanılmıştır: yıllık %2, %5 ve %8 reel getiri. Bunlar tahmin veya garanti edilmiş getiri değildir; yalnızca duyarlılık analizi amacıyla seçilmiş varsayımlardır. Aylık reel getiri, (1 + yıllık reel getiri)^(1/12) − 1 formülüyle hesaplanmış; her ayın sonunda 5.000 TL katkı yapıldığı kabul edilmiştir.

Yıllık reel getiri varsayımı	10 yıl	20 yıl	30 yıl
%2	662.984 TL	1.471.158 TL	2.456.317 TL
%5	771.816 TL	2.029.022 TL	4.076.880 TL
%8	900.621 TL	2.844.995 TL	7.042.753 TL

Tablodaki tutarlar bugünün satın alma gücüyle ifade edilen yaklaşık birikim değerleridir. Sonuçlar, katkı tutarı ve reel getiri varsayımına duyarlıdır. Getiri varsayımı yükseldikçe bileşik getirinin etkisi belirginleşir; ancak yüksek getiri varsayımı daha yüksek risk ve daha geniş sonuç aralığı anlamına gelebilir.

14.3. 2030 ve 2040 için politika senaryoları

- Temkinli senaryo: Reel gelir artışının sınırlı, katkı payı devamlılığının zayıf ve fon getirilerinin düşük-orta düzeyde seyrettiği görünüm. Nominal fon büyüklüğü artsa bile reel birikim artışı sınırlı kalabilir.
- Temel senaryo: Katılımcı tabanının kademeli genişlediği, katkı paylarının gelirle birlikte arttığı ve fon çeşitlendirmesinin sürdüğü görünüm. Sistemin uzun vadeli tasarruflara katkısı düzenli katkı ve reel getiriye bağlı kalır.
- Olumlu senaryo: Finansal okuryazarlığın, sistemde kalıcılığın ve sermaye piyasası derinliğinin güçlendiği görünüm. Bu senaryo daha yüksek reel birikim potansiyeli taşır; ancak piyasa risklerini ortadan kaldırmaz.

14.4. Güncel sistem ölçeği ve yorum

EGM'nin 23 Temmuz 2026 tarihli resmî özet verilerine göre gönüllü BES'te 10,32 milyon katılımcı ve 2,29 trilyon TL fon büyüklüğü; Otomatik Katılım Sistemi'nde (OKS) 7,81 milyon çalışan ve 0,16 trilyon TL fon büyüklüğü bulunmaktadır. İki sistem birlikte ele alındığında toplam kayıt 18,13 milyon, toplam fon büyüklüğü 2,45 trilyon TL'dir. Bu toplam, gönüllü BES katılımcıları ile OKS çalışanlarını kapsayan kayıt toplamıdır; tekil kişi sayısı olarak yorumlanmamalıdır (EGM, 2026).

Nominal fon büyüklüğündeki artışın ne kadarının net katkılardan, ne kadarının yatırım getirilerinden ve ne kadarının devlet katkısından kaynaklandığı ayrıştırılmadan reel tasarruf artışı hakkında kesin sonuca varılamaz.

15. SONUÇ, GENEL DEĞERLENDİRME VE ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Bireysel Emeklilik Sistemi, Türkiye'de kamu sosyal güvenlik sistemini tamamlayıcı nitelikte tasarlanmış, bireysel tasarrufları uzun vadeli fonlara dönüştürmeyi amaçlayan önemli bir finansal mekanizmadır. Sistemin 2003 yılında uygulanmaya başlaması, 2013 yılında devlet katkısının yürürlüğe girmesi ve 2017 yılında otomatik katılımın başlatılması, BES'in kurumsal gelişiminde temel dönüm noktaları olmuştur.

Araştırmanın teorik çerçevesi, BES'in ulusal tasarruflara ve sermaye piyasalarına katkı sağlayabileceğini; ancak bu katkının otomatik olmadığını göstermektedir. BES'e aktarılan katkı paylarının ne kadarının yeni tasarruf oluşturduğu, ne kadarının mevcut tasarrufların farklı bir finansal araca aktarılması olduğu önem taşımaktadır. Emeklilik fonlarının uzun vadeli finansman kaynağına dönüşebilmesi için sermaye piyasalarının derinliği, yatırım araçlarının çeşitliliği, fon yönetim kalitesi ve katılımcı güveni gereklidir.

2025 yılı verileri, BES fonlarının ortalama nominal getirisinin %60,9 ve aynı yıl TÜFE artışının %30,9 olduğunu göstermektedir. Bileşik hesaplamayla yaklaşık %22,9 reel getiri elde edilmiştir. Bu sonuç yalnızca 2025 yılı ortalamasına ilişkindir; her fonun aynı getiriyi sağladığı veya gelecekte benzer performans göstereceği anlamına gelmez (TSB, 2026).

OECD verileri, fonlu emeklilik varlıklarının ekonomik büyüklüğe oranının ülkeler arasında önemli farklılıklar gösterdiğini ve Türkiye'de bu oranın OECD ortalamasının altında bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte ülkeler arasındaki emeklilik sistemlerinin kapsamı ve kurumsal yapısı farklı olduğundan oranlar doğrudan ve bağlamdan bağımsız biçimde karşılaştırılmamalıdır (OECD, 2025).

Sonuç olarak BES'in Türkiye ekonomisine katkısını artırmak için öngörülebilir mevzuat, güçlü gözetim, şeffaf fon performansı, düşük maliyet, çeşitlendirilmiş sermaye piyasaları, finansal okuryazarlık ve düşük gelir gruplarının sisteme erişimini güçlendiren politikalar önem taşımaktadır. Sistemin başarısı yalnızca nominal fon büyüklüğüyle değil, katılımcıların emeklilik dönemindeki reel satın alma gücü ve ulusal tasarruflara sağlanan ilave katkı üzerinden değerlendirilmelidir.

Araştırmanın mevcut sürümü ağırlıklı olarak kurumsal raporlar, mevzuat ve yayımlanmış istatistikler üzerinden yürütülen betimleyici ve analitik bir incelemedir. Ekonometrik model önerilmiş olmakla birlikte henüz tahmin edilmemiştir. Senaryo tablosu da gerçekleşmiş veri veya resmî projeksiyon değil, açık varsayımlarla oluşturulmuş duyarlılık hesabıdır. Gelecek araştırmalarda EGM, TÜİK, TCMB, SPK ve OECD veri setleri ortak bir dönem ve tanım çerçevesinde birleştirilerek reel fon büyüklüğü, net katkı akımı, sistemde kalma süresi, fon dağılımı ve ulusal tasarruf göstergeleri birlikte incelenmelidir.

KAYNAKÇA

Carroll, C. D. (1997). Buffer-stock saving and the life cycle/permanent income hypothesis. The Quarterly Journal of Economics, 112(1), 1–55. https://doi.org/10.1162/003355397555109

Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM). (2026). Bireysel Emeklilik Sistemi: Özet veriler (23 Temmuz 2026 tarihli veri kesiti). https://www.egm.org.tr/

Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM). (2026). Devlet katkısı: 2026 yılı oranı ve üst limit bilgileri. https://www.egm.org.tr/bireysel-emeklilik/devlet-katkisi/

Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM). (2026). Bireysel Emeklilik Sistemindeki Tarihsel Gelişmeler. https://www.egm.org.tr/bireysel-emeklilik/tarihce/

Levine, R. (2005). Finance and growth: Theory and evidence. In P. Aghion & S. N. Durlauf (Eds.), Handbook of Economic Growth (Vol. 1A, pp. 865–934). Elsevier. https://doi.org/10.1016/S1574-0684(05)01012-9 A

Modigliani, F., & Brumberg, R. (1954). Utility analysis and the consumption function: An interpretation of cross-section data. In K. K. Kurihara (Ed.), Post-Keynesian Economics (pp. 388–436). Rutgers University Press.

OECD. (2025). Pensions at a Glance 2025: OECD and G20 Indicators. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/e40274c1-en

OECD. (2025). Assets earmarked for retirement. In Pensions at a Glance 2025. https://www.oecd.org/en/publications/pensions-at-a-glance-2025_e40274c1-en/full-report/assets-earmarked-for-retirement_089c3f13.html

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK). (t.y.). Emeklilik Yatırım Fonları. https://spk.gov.tr/

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). (2001). 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu. https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/Kanun/f72877bd-7c54-037b-e050-007f01005610

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2026). Tüketici Fiyat Endeksi, Eylül 2026. Haber Bülteni, 5 Ekim 2026. https://veriportali.tuik.gov.tr/Bulten/Index?dil=1&p=T%C3%BCketici-Fiyat-Endeksi-Eyl%C3%BCl-2026-58298

Türkiye Sigorta Birliği (TSB). (2026). Sektör Raporu 2025. https://www.tsb.org.tr/accessibility/voice/viewer.html?fileName=%2Fcontent%2FBroadcasts%2FTSB_SEKTOR_TR25.pdf

Erişim tarihi: 31 Ekim 2026.